

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

งานค้ำวิชากร เป็นงานที่สำคัญที่สุด เป็นหัวใจในกิจการห้องขงโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชากรเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานค้ำวิชากร เมื่อได้รับภารกิจจากอาจารย์ใหญ่แล้ว ก็ต้องใช้ความสามารถในการดำเนินงานนั้น โดยกรจำแนกภารกิจนั้นออกเป็นสัดส่วน แล้วมอบหมายให้คนอื่นรับไปทำตามความเหมาะสม และให้แต่ละคนรับผิดชอบในหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมาย ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชากรจะต้องควบคุมดูแลให้คำแนะนำแก่บุคคลเหล่านั้น ตลอดจนติดตามผล เพื่อให้งานค้ำวิชากรสำเร็จลุล่วงไปทวบดี แต่กรกิจบางอย่างผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชากรก็ต้องใช้ความรู้ความสามารถดำเนินงานนั้นด้วยตนเอง ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชากรจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงานค้ำวิชากรให้โดยลสมความมุ่งหมาย และผลงานค้ำวิชากรนี้จะเป็นเครื่องแสดงให้เห็นความเจริญก้าวหน้าและชื่อเสียงของโรงเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชากร ในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานค้ำวิชากรในโรงเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการส่งแบบสอบถามไปยังผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชากร 40 คน และหัวหน้าสายวิชา 220 คน ได้รับแบบสอบถามคืนคิดเป็นร้อยละ 80.00 และ 81.73 ตามลำดับ แล้วนำมาคิดหาค่าร้อยละของคำตอบ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวกับผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชากร

1. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชากร เป็นเพศหญิงมากกว่าชาย และส่วนมากเป็นผู้ที่สมรสแล้ว อายุเฉลี่ย 43 ปี ระยะเวลาที่ทำงานค้ำการศึกษาระหว่าง 12 - 25 ปี วุฒิสุงสุดคือระดับปริญญาโท วุฒิต่ำสุดคือระดับประกาศนียบัตร มีผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชากรลวนนอบที่ไม่มีวุฒิกู

2. ชั่วโมงสอนของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการเฉลี่ยแล้ว 8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ผู้ที่ไม่ต้องทำการสอนเฉลี่ยมี 2 คน
3. ชั่วโมงการปฏิบัติงานในหน้าที่ของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการเฉลี่ยแล้ว 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
4. การปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการนั้นเป็นหน้าสั่งเกิดว่า งานในแต่ละค่านั้นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่มักจะจัดทำด้วยตนเองเป็นส่วนมาก งานที่ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการจัดทำด้วยตนเองมากกว่าที่จะมอบหมายให้ผู้อื่นจัดทำได้แก่ งานด้านบริหารบุคคลากรฝ่ายวิชาการ งานด้านการศึกษาวิจัยนักเรียน งานด้านการศึกษาติดตามผลและประเมินผลงาน งานด้านการศึกษาติดต่อและประสานงาน งานด้านการศึกษาดูแลนิสิตฝึกสอน งานด้านการศึกษาควบคุมดูแลการสอนของครูอาจารย์ และงานด้านนิเทศการสอน
5. งานที่ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการมอบหมายให้ผู้อื่นจัดทำมากกว่าจัดทำด้วยตนเองได้แก่ งานด้านการศึกษาส่งเสริมการเรียนของนักเรียน และงานด้านการศึกษาจัดหาและจัดซื้ออุปกรณ์สอน ผู้คนที่ได้รับมอบหมายให้จัดทำงานทั้งสองค่านี้นี้คือ หัวหน้าสายวิชา
6. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการมักจะจัดทำงานด้านวิชาการด้วยตนเอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นจัดทำมากกว่าที่จะจัดทำงานนั้น ๆ ร่วมกับผู้อื่น
7. งานที่โรงเรียนส่วนมากไม่ได้จัดทำเลย ได้แก่ งานด้านการศึกษาสอน
8. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการมีความเห็นเกี่ยวกับบุคคลากรฝ่ายวิชาการว่า โรงเรียนประสบปัญหาการขาดแคลนครู จึงไม่สามารถจัดให้ครูอาจารย์ทุกคนสอนวิชาตามความถนัดและความสามารถของตนได้
9. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการมีความเห็นเกี่ยวกับงานด้านอุปกรณ์การสอนว่า ควรจะมีเจ้าหน้าที่แผนกโสตทัศนศึกษาประจำโรงเรียน และมีห้องเก็บอุปกรณ์การสอน
10. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการมีความเห็นเกี่ยวกับงานด้านการศึกษาควบคุมดูแลการสอนของครูอาจารย์ว่า ควรให้ครูอาจารย์เสนอโครงการการสอนและบันทึกการลอน

11. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการมีความเห็นเกี่ยวกับงานด้านการส่งเสริมการเรียนของนักเรียนว่า ควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกมาในรูปของชุมนุม

12. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการมีความเห็นเกี่ยวกับงานด้านการวัดผลว่า ตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลการศึกษาประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการนั้น จะต้องมีการเก็บคะแนนงานระหว่างปีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาทุกชั้น นอกจากนี้ มัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการให้คะแนนงานระหว่างปีนี้ ครูอาจารย์แต่ละโรงเรียนมีเกณฑ์ในการพิจารณาคะแนนไม่เท่ากัน และเป็นคะแนนส่วนหนึ่งที่ใจตัดสินผลการสอบไล่นักเรียนด้วย เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต้องใช้ข้อสอบปลายปีของกระทรวงศึกษาธิการ เช่นเดียวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังนั้น เพื่อความยุติธรรมจึงไม่ควรมีการเก็บคะแนนงานระหว่างปีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เช่นเดียวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

13. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการมีความเห็นว่างานด้านการดูแลการฝึกสอนของนิสิตว่า สถาบันฝึกหัดครูควร จะส่งนิสิตมาฝึกสอนในภาคเรียนภาคที่สองมากกว่าจะเป็นภาคเรียนภาคแรก

14. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการมีความเห็นว่า เพื่อที่จะช่วยให้งานด้านวิชาการได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ อาจารย์ใหญ่ควรมอบอำนาจในการปฏิบัติงานให้ตนเองเต็มที่

15. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการมีความเห็นว่า ตนไม่สามารถปกครองควบคุมดูแล ตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำแก่หัวหน้าสาขาวิชาที่เป็นข้าราชการชั้นเอกได้เต็มที่ เพราะตนเป็นเพียงข้าราชการชั้นโท

16. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการมีความเห็นว่า ในโรงเรียนโดยทั่วไปมักจะมอบตำแหน่งหัวหน้าสาขาวิชา ให้แก่อาจารย์ผู้มีอาวุโส เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมฐานะของอาจารย์ผู้นั้นให้ได้เลื่อนชั้น โดยไม่พิจารณาถึงความรู้ความสามารถว่าจะเหมาะสมกับตำแหน่งหรือไม่ เป็นเหตุให้ผลงานด้านวิชาการไม่ก็เท่าที่ควร

สรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวกับหัวหน้าสายวิชา

1. หัวหน้าสายวิชาเป็นเพศหญิงมากกว่าชาย และส่วนมากสมรสแล้ว อายุเฉลี่ย 41 ปี ระยะเวลาที่ทำงานด้านการศึกษาอยู่ระหว่าง 9 - 20 ปี วุฒิสูงสุดคือปริญญาโท คำสุดคือประกาศนียบัตร มีหัวหน้าสายวิชาส่วนน้อยที่ไม่มีวุฒิกู
2. ชั่วโมงสอนของหัวหน้าสายวิชาเฉลี่ยแล้ว 17 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
3. ชั่วโมงการปฏิบัติงานในหน้าที่หัวหน้าสายวิชา เฉลี่ยแล้ว 11 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
4. หัวหน้าสายวิชาบางคนนอกจากจะทำการสอน และปฏิบัติงานในหน้าที่หัวหน้าสายวิชาแล้ว ยังต้องทำงานในหน้าที่คนอื่น ๆ ด้วย เช่น งานประจำชั้น งานด้านธุรการ งานด้านปกครอง
5. หัวหน้าสายวิชาส่วนมากให้ความเห็นเกี่ยวกับอุปสรรคของการปฏิบัติงานในหน้าที่หัวหน้าสายวิชาดังนี้
 - 5.1 หัวหน้าสายวิชามีภาระทางครอบครัวที่จะต้องรับผิดชอบมาก
 - 5.2 หัวหน้าสายวิชาบางคนมีสุขภาพไม่สมบูรณ์
 - 5.3 หัวหน้าสายวิชาส่วนมากเห็นว่า ทางโรงเรียนมีสวัสดิการที่ยังไม่ดีพอ และไม่มีภาระงานที่คึกในการบริหารงานด้านวิชาการระหว่างอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าสายวิชา
 - 5.4 หัวหน้าสายวิชาส่วนมากเห็นว่า ทางวิชาการนั้นโรงเรียนยังขาดแบบเรียนประกอบ คู่มือ หนังสือและวารสารที่มีคุณค่าทางการศึกษาที่จะให้ครูอาจารย์ และนักเรียนคนควาหาความรู
 - 5.5 หัวหน้าสายวิชามีความเห็นเกี่ยวกับหัวหน้าสายวิชาอื่น ๆ ว่าไม่มีความร่วมมือและประสานงานกันในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ
 - 5.6 หัวหน้าสายวิชาส่วนมากเห็นว่า การที่มีครูอาจารย์ประจำในสายวิชาไม่ครบ เป็นอุปสรรคสำคัญของการปฏิบัติงานในสายวิชา

6. หัวหน้าสายวิชาต้องการความช่วยเหลือจากผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ในการปฏิบัติงานด้านวิชาการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

6.1 การนิเทศการสอนให้กับครูอาจารย์ในสายวิชา หัวหน้าสายวิชาต้องการให้ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการนิเทศการสอนในวิชาที่ตนถนัด และส่งเสริมสนับสนุนในการเชิญศึกษานิเทศก์ หรือผู้ชำนาญการสอนอื่น ๆ มานิเทศการสอนให้ครูอาจารย์ตามสายวิชา อย่างน้อยเดือนละครั้ง

6.2 อุปกรณ์การสอน หัวหน้าสายวิชาต้องการให้ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการจัดหาและจัดซื้ออุปกรณ์การสอนที่มีคุณภาพสำหรับสายวิชาต่าง ๆ ตามที่หัวหน้าสายวิชาได้เสนอมาร และช่วยชี้แจงความจำเป็นต่ออาจารย์ใหญ่ในการจัดหาและจัดซื้ออุปกรณ์การสอนชนิดต่าง ๆ ด้วย

6.3 ครูอาจารย์ในสายวิชา หัวหน้าสายวิชาต้องการให้ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการจัดให้ครูอาจารย์ได้สอนตรงตามความสามารถและความถนัด และสอนเฉพาะวิชาที่อยู่ในสายวิชาเดียวกัน และขอความร่วมมือจากผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการควบคุมดูแล การสอนของครูอาจารย์ตามวิธีการต่าง ๆ ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 24 และมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผลงานของครูอาจารย์ เพื่อจะโค้ดชื่นให้กำลังใจ และเสนอความคิ่ความชอบของครูอาจารย์ต่ออาจารย์ใหญ่ใ้ถูกต้องตามความเป็นจริง

6.4 การส่งเสริมการเรียนของนักเรียน หัวหน้าสายวิชาเห็นว่า การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมนุมเป็นวิธีการที่ดีที่สุด ในการส่งเสริมการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้นนอกเหนือจากการเรียนการสอนประจำวัน ดังนั้น หัวหน้าสายวิชาจึงต้องการให้ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ส่งเสริมสนับสนุนในการจัดกิจกรรมของชุมนุม ร่วมมือในการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียน และให้กำลังใจแก่นักเรียนที่เรียนดีโดยจัดให้มีการให้รางวัลค่อนักเรียนอื่น ๆ

6.5 การฝึกสอนของนิสิต หัวหน้าสายวิชาต้องการให้ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ประชุมอบรมครูที่เลี้ยงให้เข้าใจหน้าที่ความรับผิดชอบของตนต่อการฝึกสอนของนิสิต ร่วมมือในการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของครูที่เลี้ยงในค้านการดูแลการฝึกสอนของนิสิต

และประชุมอบรมนิสิตปีกลอน เพื่อแนะนำให้นิสิตรู้จักหาประสบการณ์ที่ดีในการปีกลอน และรู้จักวางตัวได้เหมาะสม

7. ในการปฏิบัติงานค้ำวิชาการนั้น หัวหน้าสายวิชาส่วนมากเห็นว่าควรจะให้อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ หัวหน้าสายวิชา และครูอาจารย์ผู้สอน ร่วมมือกันวางโครงการและแผนงานเป็นประจำทุกปี

8. หัวหน้าสายวิชาส่วนมากเห็นว่า เมื่อวางโครงการปฏิบัติงานค้ำวิชาการแล้ว เพื่อให้ได้ผลงานที่ดี ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการควรที่จะวางแผนงานร่วมกับตน แล้วมอบอำนาจให้ทำโดยเด็ดขาด และความเห็นจำนวนใกล้เคียงกันเห็นว่า ควรร่วมงานกับตน และติดตามผลงานอย่างใกล้ชิด

9. ปัญหาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น หัวหน้าสายวิชาส่วนมากเห็นว่า เกิดนักเรียนไม่สนใจในกิจกรรมที่จัด และเพิ่มภาระหนักแก่ครูอาจารย์ จนทำให้มีผลเสียถึงการสอนในห้องเรียน เพราะครูอาจารย์มีชั่วโมงสอนมากอยู่แล้ว

10. ปัญหาในการวัดผลนักเรียนของครูอาจารย์ในสายวิชา หัวหน้าสายวิชาส่วนมากเห็นว่า เกิดจากครูอาจารย์มีประสบการณ์ในเรื่องการวัดผลน้อย และไม่มีความสามารถในการสร้างแบบทดสอบที่เหมาะสมได้

11. ลักษณะของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการที่หัวหน้าสายวิชาต้องการอย่างยิ่ง คือ มีความรู้ดีและพยายามหาความรู้ใส่ตัวอยู่เสมอ เพื่อพร้อมที่จะให้คำปรึกษาแก่ครูอาจารย์ในแง่ต่าง ๆ ทางวิชาการได้ มีความจริงใจในการพูดคุยของ ดิษมอย่างเหมาะสม และรู้จักทำในโอกาสอันควร และสามารถติดต่อประสานงานกับฝ่ายอื่น ๆ ในโรงเรียน เช่น ฝ่ายธุรการ ฝ่ายปกครอง ได้อย่างดีเพื่อขอความร่วมมือและประโยชน์ทางวิชาการ

ข้อเสนอแนะต่อผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ

1. จากผลการวิจัยงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ งานในแต่ละค้ำนั้น ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการทำด้วยตนเองสูงสุดไม่เกิน

ร้อยละ 52.16 เมื่อพิจารณาจากรายการงานที่ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ส่วนมากจัดทำด้วยตนเองแล้ว จะเห็นว่า เป็นงานด้านวิชาการโดยทั่วไป ไม่ใช่เป็นงานเฉพาะในสายวิชาใดสายวิชาหนึ่ง และถ้าเป็นรายที่เป็นรายละเอียดเฉพาะสายวิชาแล้ว ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการก็จะมอบหมายให้หัวหน้าสายวิชาเป็นผู้จัดทำ แสดงว่าผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการดำเนินงานออกไปทางหัวหน้าสายวิชา ดังนั้น หัวหน้าสายวิชาจึงเป็นผู้แบ่งเบาภาระการปฏิบัติงานของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ งานด้านวิชาการจะได้ผลดีจึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือและความสามารถของหัวหน้าสายวิชาเป็นสำคัญ ดังที่ Harry A. Little กล่าววา

"13. Your success will depend in large measure on how well you work with head of academic departments. You must delegate certain responsibilities to them, and back them up in the performance of those duties. You should select the best possible heads of departments and then help them do their jobs."¹⁸

13. ความสำเร็จของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความสามารถทำงานร่วมกับหัวหน้าสายวิชาต่าง ๆ ได้ดีเพียงไร ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการต้องมอบหมายงานในความรับผิดชอบบางอย่างแก่หัวหน้าสายวิชา และต้องคอยสนับสนุนหัวหน้าสายวิชาในการปฏิบัติหน้าที่ จะต้องเลือกหัวหน้าสายวิชาที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ และจะต้องคอยช่วยหัวหน้าสายวิชาในการปฏิบัติหน้าที่บ้าง

เมื่อหัวหน้าสายวิชาที่มีความสำคัญมากต่อผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการในการปฏิบัติงานด้านวิชาการดังได้กล่าวมาแล้ว และเพื่อช่วยให้งานด้านวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการควรจะปฏิบัติดังนี้

¹⁸ Harry A. Little, "Outline of Talk to Academic Assistants to Principal of Teachers Colleges," หลักการบริหารโรงเรียนด้านวิชาการ, รวบรวมและจัดพิมพ์โดย อ.สิงห์ศักดิ์ (ธนบุรี: โรงพิมพ์บรรณาร, 2505), หน้า 33.

1.1 ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการควรจะได้ศึกษาถึงอุปสรรคต่าง ๆ ของการปฏิบัติงานของหัวหน้าสาขาวิชาแต่ละคน เช่น อุปสรรคในด้านครอบครัว สุขภาพทางโรงเรียนทางวิชาการ หัวหน้าสาขาวิชาอื่น ๆ ครูอาจารย์ในสาขาวิชา เพื่อหาทางขจัดอุปสรรคเหล่านั้นให้หมดไป หัวหน้าสาขาวิชาจะได้ปฏิบัติงานด้านวิชาการต่อไปได้อย่างราบรื่น และประสบผลดี

1.2 ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการควรจะได้ศึกษาถึงปัญหาในการปฏิบัติงานด้านวิชาการในด้านต่าง ๆ ของหัวหน้าสาขาวิชา เช่น การจัดหาอุปกรณ์การสอน การนิเทศการสอนให้กับครูอาจารย์ในสาขาวิชา การควบคุมดูแลการสอนของครูอาจารย์ การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน การวัดผลนักเรียน การดูแลการฝึกสอนของนิสิต เป็นต้น เพื่อช่วยหัวหน้าสาขาวิชาแก้ไขปัญหานั้นให้หมดไป

1.3 ในการพิจารณาเลือกครูอาจารย์ขึ้นเป็นหัวหน้าสาขานั้น ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการควรมีอิทธิพลเลือกผู้มีความรู้ความสามารถ และมีลักษณะที่เหมาะสมกับตำแหน่งหัวหน้าสาขาวิชา เสนอต่ออาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการควรจะได้ชี้แจงให้อาจารย์ใหญ่เข้าใจและเห็นดีเห็นชอบในการเลือกหัวหน้าสาขาวิชาที่เหมาะสม เพื่อจะได้ไม่เป็นการตั้งตำแหน่งหัวหน้าสาขาวิชาไว้สำหรับเป็นผลงานในการเลื่อนขั้นของครูอาจารย์ผู้อาวุโสเท่านั้น และช่วยให้การปฏิบัติงานด้านวิชาการ บังเกิดผลดี

1.4 ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานทางวิชาการทุก ๆ ด้าน เป็นผู้ที่รู้จักเสียสละ อุทิศตนเพื่องาน จะได้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครูอาจารย์ทั้งหลาย และลักษณะสำคัญที่สุดที่ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการควรมีคือ ความที่หัวหน้าสาขาวิชาส่วนมากที่คอยแบบสอบถามนี้ ให้ความเห็นมา คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ดี และพยายามหาความรู้ใส่ตัวอยู่เสมอเพื่อพร้อมที่จะให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูอาจารย์ในแง่ต่าง ๆ ทางวิชาการได้ ถึงแม้ว่า ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการจะไม่สามารถมีความรู้ดีหมดทุกวิชาที่สอนในโรงเรียนก็ตาม แต่ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการจะต้องรู้หลักการเบื้องต้นของวิชาเหล่านั้น เพื่อว่าการตรวจตราการควบคุมดูแล ตลอดจนการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูอาจารย์จะได้กระทำได้โดยไม่มีผิดพลาด และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการจะต้องมีความจริงจังใจใน

การพูดคุยของศิษย์ได้อย่างเหมาะสม และรู้จักกระทำในโอกาสอันควร ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ที่มีความจริงใจนั้นจะช่วยให้อาจารย์ไว้วางใจ และพยายามปฏิบัติงานให้ได้ดีที่สุดเท่าที่ตนจะทำได้

นอกจากนี้ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ควร จะมีความสามารถในการประสานงานเป็นอย่างดี กับฝ่ายอื่น ๆ ในโรงเรียน เช่น ฝ่ายธุรการ และฝ่ายปกครอง เพื่อขอความร่วมมือและผลประโยชน์ทางวิชาการ ซึ่งเป็นลักษณะอีกอันหนึ่งที่หัวหน้าสายวิชาต้องการให้เป็นลักษณะสำคัญของ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ เพื่อจะช่วยให้งานด้านวิชาการในโรงเรียนดำเนินไปด้วยดี และประสบผลสัมฤทธิ์ความมุ่งหมาย

2. เนื่องจากกรณีวิจัยนี้พบว่า มีโรงเรียนหลายโรงเรียนที่ไม่ได้จัดทำงานด้านวิชาการ ครอบคลุมทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานด้านกรณีพิเศษการสอน เป็นงานที่โรงเรียนจำนวนมากที่สุดไม่ได้จัดทำ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการควรจะได้ศึกษาถึงงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนอย่างละเอียด และเล็งเห็นความสำคัญของงานวิชาการทุก ๆ ด้าน เพื่อจะได้จัดทำงานนั้นด้วยตนเอง หรือพิจารณาขอหมายให้ผู้อื่นจัดทำตามความเหมาะสม จะได้จัดซื้ออุปกรณ์ของงานด้านวิชาการอื่นที่เกิดจากการที่โรงเรียนไม่ได้จัดทำ ขอเสนอแนะต่อสถาบันการศึกษาคณะครู

จากการแสดงความคิดเห็นของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าสายวิชา เกี่ยวกับการฝึกสอนของนิสิต ทางก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การที่นิสิตมาฝึกสอนในโรงเรียน ย่อมเป็นผลดีต่อทั้งสองฝ่ายด้วยกัน ทางฝ่ายโรงเรียนก็จะได้รับความรู้และวิธีการสอนใหม่ ๆ จากนิสิต ทางฝ่ายนิสิตก็จะได้ฝึกสอนหาประสบการณ์ที่ตีในด้านการเรียน การสอน แต่นิสิตบางคนยังมีพื้นฐานความรู้ไม่เพียงพอ ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ที่ผิดพลาดจากนิสิต และมักจะได้เนื้อหาความรู้ความวิชาการน้อยไป นิสิตบางคนก็วางตัวไม่เหมาะสมก็ที่เป็นครูอาจารย์ บางคนสนิทสนมและเอาใจนักเรียนมากเกินไป ทำให้เกิดปัญหาในการปกครองชั้นเรียน นอกจากนี้ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าสายวิชา ยังมีความคิดเห็นว่า ทางสถาบันการศึกษาคณะครูควรที่จะส่งนิสิตมาฝึกสอนในภาคเรียนภาคที่สอง จะได้ผลดีกว่ามาฝึกสอนในภาคเรียนภาคแรก

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า สถาบันการฝึกหัดครูควรจะ

1. ส่งนิสิตไปฝึกสอนในภาคเรียนภาคที่สอง แทนที่จะเป็นภาคเรียนภาคแรก เพื่อ
ว่าในระหว่างภาคเรียนภาคแรก ครูอาจารย์จะได้เข้าสอน และรู้จักนักเรียนของคนที่ฝึกพอ
เสียก่อน จะได้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน เพื่อที่จะสามารถแนะนำนิสิตในการแก้ไข
ปัญหาการฝึกสอนที่เกิดจากนักเรียนได้ถูกต้อง

2. ก่อนที่จะส่งนิสิตไปฝึกสอน สถาบันการฝึกหัดครูควรจะฝึกฝนนิสิตไว้แล้วเป็น
อย่างดี ในด้านพื้นฐานความรู้ และการวางตัวของนิสิต เพื่อจะได้เป็นที่เคารพนับถือแก่นักเรียน
และช่วยให้การฝึกสอนของนิสิตดำเนินไปด้วยดี โดยลุล่วงตามความมุ่งหมายของโครงการฝึกสอน

3. อาจารย์นิเทศ ควรจะได้ดูการฝึกสอนของนิสิตอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง
เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ แก่นิสิต ในการปรับปรุงแก้ไขการฝึกสอน ในการดูการฝึกสอนของ
นิสิตนี้ อาจารย์นิเทศไม่ควรบอกให้นิสิตรู้ตัวล่วงหน้าว่าจะไปเมื่อใด เพื่อว่านิสิตจะได้ตื่นตัวอยู่
เสมอและเตรียมการสอนไว้เป็นอย่างดีก่อนเข้าสอนทุกครั้ง ช่วยให้นิสิตสอนได้ดี และเป็นกา
รฝึกฝนให้นิสิตได้ใช้ความพยายามในการเตรียมการสอนอย่างค้ำอย่างสม่ำเสมอ จนคิดเป็นนิสัย
จะได้เป็นครูอาจารย์ที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

4. การให้คะแนนการฝึกสอนของนิสิต ไม่ควรจะใช้คะแนนจากการสอบสอน
เพียงอย่างเดียวน ควรจะมีคะแนนเก็บจากการที่อาจารย์นิเทศเข้าดูการฝึกสอนของนิสิตทุกครั้ง
และควรจะให้ครูพี่เลี้ยงมีส่วนร่วมในการให้คะแนนการฝึกสอนของนิสิตด้วย ครูพี่เลี้ยงจะได้
เห็นความสำคัญของตน และให้ความร่วมมือในการควบคุมดูแลการฝึกสอนของนิสิตมากขึ้น ทาง
ฝ่ายนิสิตเอง ก็จะเตรียมการสอนและทำบันทึกการสอนล่วงหน้าให้ครูพี่เลี้ยงได้ตรวจแก้ไขก่อน
ที่จะเข้าสอน และพยายามสอนอย่างเต็มความสามารถทุกครั้ง แม้ว่าจะไม่มีอาจารย์นิเทศ
มาดูการฝึกสอนของตน ทั้งยังเป็นภาระจกปัญหาที่ว่านิสิตบางคนฝึกสอนเพื่อสอบ จึงเตรียมการ
สอน และสอนก็เฉพาะชั่วโมงที่สอบตนเท่านั้น

ขอเสนอแนะต่อกระทรวงศึกษาธิการ

๓ จากการศึกษาวิจัยนี้ จะเห็นว่าในการปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษาสายสามัญนั้น ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ เป็นผู้ที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบ เกี่ยวกับงานด้านวิชาการ โดยตำแหน่งแล้ว ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ เป็นผู้บังคับบัญชาในด้านการปฏิบัติงานด้านวิชาการของหัวหน้าสายวิชาทั้งหลาย ถ้าผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการสามารถปกครองควบคุมดูแล ตลอดจนการให้คำปรึกษาแนะนำแก่หัวหน้าสายวิชาได้เต็มที่ และสามารถพิจารณาเลือกหัวหน้าสายวิชาที่ดีที่สุด กล่าวคือ มีความรู้ความสามารถ และมีลักษณะอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับตำแหน่งหัวหน้าสายวิชาแล้ว ก็ย่อมจะทำให้ความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านวิชาการของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ได้ผลสมตามความมุ่งหมาย

แต่ตามความในมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2498 เรื่อง "หลักเกณฑ์การกำหนดชั้นและอันดับเงินเดือนของตำแหน่งข้าราชการครู"¹⁹ ระบุไว้ว่า "ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ (ไม่เกิน 3 ตำแหน่ง สำหรับโรงเรียนที่มีอาจารย์ใหญ่)" มีตำแหน่งอัตราชั้นสูงสุด คือ ตำแหน่งอัตราชั้นโท อันดับ 3 และระบุไว้ด้วยว่า "อาจารย์หรือหัวหน้าแผนกวิชาในสถานศึกษาที่จัดสอนไม่ต่ำกว่าเตรียมอุดมศึกษา หรือผู้ที่ทำการสอนในชั้นเตรียมอุดมศึกษา" มีตำแหน่งอัตราชั้นสูงสุด คือ ตำแหน่งอัตราชั้นเอกอันดับ 2

ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ จึงเป็นได้เพียงตำแหน่งอัตราชั้นโท และอาจารย์หรือหัวหน้าแผนกวิชา (หัวหน้าสายวิชา) ที่ทำการสอนในชั้นเตรียมอุดมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นได้ถึงตำแหน่งอัตราชั้นเอก เมื่อผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ซึ่งเป็นข้าราชการชั้นต่ำกว่าหัวหน้าสายวิชา และอาจารย์ผู้ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใต้มบังคับบัญชาของตน อาจทำให้เกิดอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านวิชาการดังนี้

¹⁹ สำเนียง ตีระวนิช, "หลักเกณฑ์การกำหนดชั้นและอันดับเงินเดือนของตำแหน่งข้าราชการครู", เอกสารการศึกษาของกองโรงเรียนรัฐบาล, รวบรวมและจัดพิมพ์โดย บัง ทองมาก (พระนคร: อาศรมอักษร, 2506), หน้า 114-6.

1.1 ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการไม่สามารถที่จะปกครองควบคุมดูแล ตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติงานไม่ได้เต็มที่นัก เพราะรู้สึกว่ามีอำนาจน้อย เพราะเป็นข้าราชการชั้นต่ำกว่า และมีความเกรงอกเกรงใจผู้ที่อยู่ใต้มงคัมภีร์ของของตน

1.2 จากการที่ผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองได้พบว่า ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการในโรงเรียนที่ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปนั้น มีจำนวนหลายโรงเรียนที่ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ไม่มีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่อย่างเป็นทางการ เพราะลาออกจากตำแหน่งนั้นเมื่อมีอายุราชการและผลงานเพียงพอที่จะได้เลื่อนเป็นชั้นเอก เพื่อที่จะได้เลื่อนเป็นข้าราชการครูชั้นเอก แต่ในด้านการปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียนนั้น ตนยังมีหน้าที่และความรับผิดชอบเช่นเดิม และทางโรงเรียนมักจะให้เหตุผลว่า ยังไม่มีผู้ที่คุณสมบัติเหมาะสม จึงให้ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการคนเดิมรักษาการในตำแหน่งนี้ไปก่อน

1.3 บางโรงเรียนเมื่ออาจารย์ใหญ่พิจารณาเลือกครูอาจารย์ที่เห็นว่าเหมาะสมขึ้นเป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการได้แล้วก็ตาม แต่ในด้านการปฏิบัติงานด้านวิชาการนั้น ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการคนเดิม ก็มักจะมีส่วนรับผิดชอบในงานด้านวิชาการเช่นเดิม แต่ทำหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ เพราะรู้สึกว่าไม่ใช่เป็นหน้าที่ของตน จึงไม่คิดจะหาวิธีการที่ดีในการปรับปรุงผลงานให้ดียิ่งขึ้น ส่วน ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการคนใหม่ ก็ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนไม่เต็มที่ เพราะไม่กล้าจะแสดงเสนอความคิดเห็น หรือปรับปรุงแก้ไขงานด้านวิชาการไปตามความเห็นชอบของตน และตนก็ยังไม่มีความสามารถพอที่จะปกครอง ควบคุม ดูแล และให้คำปรึกษาแนะนำหัวหน้าสายวิชา หรือครูอาจารย์ผู้มีตำแหน่งอัตราชั้นสูงกว่าตนได้

เพื่อที่จะขจัดอุปสรรคดังกล่าวนี้ให้หมดไป เพื่อให้ผลงานด้านวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า

1. ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข ความในมาตรา 24 ว่าด้วยระเบียบของข้าราชการครู เกี่ยวกับตำแหน่งอัตราชั้นสูงสุดของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ให้เลื่อนขึ้นเป็นตำแหน่งอัตราชั้นเอกเช่นเดียวกับหัวหน้าสายวิชา และอาจารย์ที่ทำการสอนในชั้นเตรียม

อุดมศึกษา เพราะโดยตำแหน่งแล้ว ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการมีหน้าที่และความรับผิดชอบในงานด้านวิชาการ ซึ่งเป็นงานที่สำคัญที่สุดในโรงเรียน ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการจะได้มีอำนาจมากขึ้น สามารถที่จะปกครองควบคุมดูแล ตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำตักเตือนผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งหลายได้เต็มที่ จะได้เกิดความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานทางด้านวิชาการให้เต็มความสามารถของตน

2. เนื่องจากผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่เป็นผู้ที่จะต้องทำงานร่วมกับครูอาจารย์ และหัวหน้าสายวิชา ดังนั้น อาจารย์ใหญ่จึงควรเปิดโอกาสให้บุคคลดังกล่าว ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีลักษณะต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับตำแหน่งผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ เพื่อขอให้ช่วยดำเนินงานด้านวิชาการ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

2 ในด้านการวัดผลนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้วางระเบียบว่าด้วยการวัดผลการศึกษาตอนต้น สายสามัญ พุทธศักราช 2505²⁰ เกี่ยวกับการสอบเลื่อนชั้นประจำปีของนักเรียนในระดับนี้ โดยกำหนดให้วัดผลจากงานระหว่างปี และวัดผลจากการสอบปลายปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ใช้ข้อสอบปลายปีของโรงเรียน ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้ใช้ข้อสอบปลายปีของกระทรวงศึกษาธิการ

ส่วนระเบียบว่าด้วยการวัดผลการศึกษาตอนปลาย สายสามัญ พุทธศักราช 2506²¹ กำหนดไว้ว่าสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้โรงเรียนเป็นผู้จัดสอบเอง และให้มีการวัดผลทั้งจากงานระหว่างปีและจากการสอบปลายปี ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้ใช้ข้อสอบปลายปีของกระทรวงศึกษาธิการ และตัดสินการสอบด้วยคะแนนสอบปลายปีอย่างเดียว

²⁰ กระทรวงศึกษาธิการ, ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการวัดผลการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สายสามัญ (พ.ร.บ., 2505), หน้า 1 - 2.

²¹ กระทรวงศึกษาธิการ, ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการวัดผลการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ (พ.ร.บ., 2506), หน้า 1 - 2.

เนื่องจากการวัดผลงานระหว่างปีนั้น ครูอาจารย์ในแต่ละโรงเรียนในคะแนนงานระหว่างปีแก่นักเรียนไม่เท่ากัน การสอบเลื่อนชั้นประจำปีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งต้องใช้ข้อสอบปลายปีของกระทรวงศึกษาธิการ และรวมกับคะแนนงานระหว่างปีด้วย จึงทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมในการตัดสินผลการสอบเลื่อนชั้นของนักเรียนในชั้นนี้

เพื่อความยุติธรรม ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้กระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาเลิกใช้การวัดผลจากงานระหว่างปี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และใช้แต่การวัดผลจากการสอบปลายปี ซึ่งใช้ข้อสอบของกระทรวงศึกษาธิการ เช่นเดียวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
ขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า ควรจะมีการวิจัยบทบาทของผู้อำนวยการใหญ่ฝ่ายวิชาการในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ ในส่วนภูมิภาคและในโรงเรียนราษฎร์ ระดับมัธยมศึกษาสายสามัญในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นการเปรียบเทียบกับการวิจัยนี้ต่อไป.